

SZOMBATI UJSÁG.

IZR. FELEKEZETI-, TÁRSADALMI- ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN PÉNTEKEN.

1-12.
A.M.M.

Előfizetési árak :		SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL :	Hitközségi hivatalnokoknak :
Egész évre	12 kor.	hová minden küldemény intézendő	Egész évre 10 kor. — fill.
Fél évre	6 „	MISKOLC, PALÓCY-UTCA 10.	Fél évre 5 „ — „
Negyed évre	3 „	Társszerkesztőség: Debrecen Deák F. u. 8.	Negyed évre 2 „ 50 „

Felhívás.

Midőn beköszönt a szombat napja és a zsidó hajlékba száll az áhitat szelleme, térjen be oda lapunk és legyen a vallásos eszmék, nemesebb érzelmek ápolója.

Számban és erőben megnőtt a magyar zsidóság. A főváros mellett számos vidéki gócponton meggyarapodott a községek tömege. A községek kerete mindinkább tágul, a tagok száma növekedik, de a vallásos intézmények alig mutatnak fejlődést. *A községi intézményekre akarja lapunk a figyelmet irányítani, a vallásos élet e szerveinek erősítését akarja szolgálni és a lelkeket nemes törekvések felé terelni.*

A felekezeti pártok közt ingerültség és ellenségeskedés uralkodik, s amíg a hitében élő szülő az ősi hagyományok fenntartása érdekében küzd, addig oldalán felnő az új nemzedék, ősei vallásához iránti szeretet, vallásos tudás és érzés nélkül. Az új nemzedékben így nem nőnek a felekezetnek fejlesztői, a zsidóságnak hű fiait, tűrni tudó áldozatkész harcosait. *Az elfajuló viszálykodást fájlatva, minden személyeskedést kerülve, lapunk a felekezeti pártoktól függetlenül, az ősök hitéhez való hűséget és ragaszkodást akarja ápolni, az ezredéves hagyomány szentelte tanok ismeretét terjeszteni és a felekezeti élet békés fejlődésén az összesség érdekében munkálkodni.*

Az ősök szellemi birtoka, a vallásos ismeretek forrása, a zsidóember lelkitáplója, a hűséges odaadás éltetője. *Lapunk minden száma a heti szakasz kapcsán oktató elmélkedést közöl, az ősök tanítását megszólaltatva, hogy minden szombat az olvasó vallásos gondolkodásának és érzésének lendületet hozzon.* Tárcarovatunkban rajzok, elbeszélések, a múlt ecsetelésével szórakoztató olvasmányt nyújtanak.

Napjainkban az egyes osztályok tömörülnek, hogy közös érdeküket megvédjék. A zsidó hitközségi hivatalnokok azonban a létért való küzdelemben izolálva állnak.

Aggasztja őket a jövő gondja, mert — kevés kivétellel — véglegesítve nincsenek; családjaik sorsa, mert nyugdíjintézménnyel csak kevés község bír. *Lapunk a hitközségi hivatalnokok ügyét is kívánja jóakarattal felkarolni, jogos érdeküknek szószólója lenni és az országos nyugdíjintézet létesítését kitarással szorgalmazni.*

Érzésben, gondolkodásban, nyelvben a magyar zsidóság a nemzettel egybeforrt, áldozatkészéssel szolgálja az édes haza virágzását. Múltja, hite imája egybefűzi a felekezet többi részeivel; azok életét, sorsát részvétellel kíséri. *Ismertetni fogjuk a más országokban lakó zsidóság életében előforduló eseményeket és szellemi mozgalmakat.*

Lapunk hű tanácsadója akar lenni oly hitközségi-, és egyleti ügyvezetőknek, kik ezen ügyekkel nem hivatásszerűen foglalkozva, kellő elméleti és gyakorlati tapasztalattal nem bírnak; úgyszintén óhajtunk a családi és iskolai nevelés kölcsönös kiegészítése céljából a kettő közt kapcsolatot létesíteni. *E célokat fogják szolgálni lapunk külön időszaki rovatai (mellékletei) melyek egyike a hitközségi- és egyleti közigazgatás, másika pedig a nevelés kérdéseiben fog szakszerű értékes útmutatásokat és tanulmányokat adni.*

Ezen eszméktől vezéreltetve, ily törekvésektől áthatva, számos kiváló munkatárstól támogatva Isten nevében megindítjuk lapunkat, *hogy az legyen a hit-hűség, a vallásos szellem, az ősi erények ápolója.*

E munkához kérjük a felekezeti élet munkásainak pártfogását, a t. hitközségi és egyleti előljárók, valamint a t. közönség támogatását.

Miskolc, 5666 — 1906. január.

A szerkesztőség.

Izrael erősödése.

יִי

Csodásan szép kép, megkapó, elragadó jelenetekkel tárul szemünk elé, midőn a szentírás első könyvének utolsó hetiszakaszával végezve, mégegyszer elmerengve visszatekintünk annak magasztos tartalmára. A cselekvő személyek és nemzetek tömkelegéből üde, ragyogó színpompában, élénken, vidáman bontakoznak ki egyes alakok; vonásaik oly mélyen vannak szívünkbe vésve, oly nyájasan szólnak hozzánk, hogy szintén megtestesülve látjuk őket.

Önkénytelenül megerősödik bennünk a hit és a meggyőződés, hogy amit látunk és olvasunk nem pusztá ábránd, nem fantáziaszülte pusztá tünemény, hanem valóság, ténybeli dolgok és tettek sorozata, érezzük, hogy lábunk alatt a történeti események és cselekvések sziklaerős talaja van.

Elhangzott az égnek kiáltó szava! Eldördült a mennyből a káózt, az eredeti tauhu vo vauhut szétrepesztő isteni szót: „יִי אֱלֹהֵינוּ” „Legyen világosság”. A világosság megteremtése körül csoportosulnak aztán nagyszerű harmóniában az ég és a földnek többi alkotásai.

Minden be van fejezve szépen, áldásthózan, Isten a teremtett világot „nagyon jónak” és az Ő szerető gondviselésére méltónak találta. Meg van teremtve az összes teremtmények királya az ember is, oda van helyezve munkásságának színterére, hogy fejlessze, tökéletesítse képességeit, tehetségeit és így alapítsa meg történetét az emberiség és a világ.

Az első emberiség előtt a nemzetiségi különválás eszméje ismeretlen fogalom vala, az egész emberiség egy volt nyelvben, beszédben, érzésben és gondolkozásban.

יִי כֹל הָאֲרִיזְטֹפָה אֶתָּה וְהַכֹּהֵן אֶתָּה

De ép ezen egységes összhang által nagy csorbát szenvedett az erkölcsi rend, az abszolút egyértelműség iszonyú fátuma lett az emberiségnek. Bizonyára az „כִּי הִשְׁחִית כָּל בִּשְׂרָא אֶת דְּרִבּוֹ” „hogyminden lény kivétel nélkül elzüllött és megromlott” — nem következik be, ha egy kis dissonancia vegyül az összhangba, ha az emberiség nem lett volna hijján az ellentétes erők működésének.

Jött tehát az özönvíz, elmosta a bűnt, a gonoszsgot a bűnösökkel és gonoszokkal együtt, a nyelv-összezavarodás, hogy az általános züllésnek és romlásnak eleje vétessék.

Ezen események közepette az első jelentékeny egyéniség Ábrahám. A zsidónép története tulajdonképp csak Ábrahám fellépésével kezdődik. Sokféle változásokban folytatódik, míg Jákób meghal. De mielőtt ezen történelmi korszak főhőse megválna az élettől, mégegyszer kiragadja magát a halál sötét karjaiból, „וַיִּתְחַק יִשְׂרָאֵל וַיִּשָׁב עַל הַמַּטָּה” „Izrael erőt nyert és felült az ágyon”.

A halál szomorú, komoly órájában, midőn más halandók megtört szemmel, kínzó sejtelmek, epedő vágyak között mozdulatlanul fekszenek fekhelyükön, Jákób pátriárka visszanyeri lelke teljes erejét, kedélye teljes élénkségét. Jákóbnak a halál küszöbén is tökéletesebb a szellemi ereje, mint más erőteljes élőknek; világosan, tisztán látja környező gyermekei jövő sorsát, életük egész folyamatát; figyelmezteti, inti, őket, így zárja le szemeit örök álomra.

A ki így fejezi be életét, mint Jákób törzsatyánk, akinek lelkiismerete, öntudata az utolsó órában is világos és tiszta, aki a porhüvely összeomlásának végpillanatában is oly higgadt és nyugodt, mint Jákób, aki résztvevő tekintettel fordult vala fiai felé, nekik végső hagyaték gyanánt mélyen járó gondolatokat, tanításokat és eszméket tartalmazó sarkigazságokat és tétéleket hirdetve; az a szó közönséges értelmében nem hal meg, nem halhat meg, hanem él tovább, él áldást-hózan „עַקֵּב אֲבִינוּ לֹא מָת”.

Egy közismert talmudi mondás, mely szerint törzsatyánk Jákób voltaképp nam halt meg, mert szellemi, lelki és érzelmi világát átplántálta gyermekeibe, az ő nagy lelké mint a harmatcsepp a virágkehelybe, átáradt ivadékaiba, ő tovább éli fenséges életét a zsidó nép millióinak hálás emlékeztetésében.

Már bölcsseink mondották: „az ősök története, tükre, jelképe a késő ivadékok történetének”, ezzel azt akarván ki-

fejezni, hogy az ősök tetteiben és cselekedeteiben Izrael pályafutása, sorsa és története felismerhető. Teljes igazság rejlik bölcsseink e mondásában, hiszen a „וַיִּתְחַק יִשְׂרָאֵל” a veszélyből, a halálos ágyból való felemelkedés csodája, számtalanszor ismétlődött Jákób későbbi ivadékainál, mivel a Jákób halálát követő évszázadok folyamán népünknek — fájdalom — sírva, panaszolva kelle a zoltárossal feljajdulnia: „hátamon a szántók szántottak, irgalmatlanul hasítva hosszú barázdáikat.”

Izrael élete nem egyéb, mint egy hosszú gyászdal; múltja, jelenje a szenvedések, küzdelmek és nélkülözések hosszú láncolata. Nincs nép, melyet annyira elnyomni, melynek szellemét annyira eltompítani, elhomályosítani igyekeztek és törekedtek volna. Évezredes történetében csak itt-ott tűnik fel egy jobb kor fénysugara, csak néhol szakítják meg a szenvedések sorát nyugodtabb idők.

De bármily véres sebeket ütött rajta ellenséges kéz, bármily nehéz bilincseket raktak kezére-lábára, ha földig tapostatott, tiportatott is, értelme nem homályosodott el; lelke, szelleme ép és érintetlen maradt, az halhatatlannak bizonyult. Az üldözés viharai, a harc nyilai bensőjét nem rendítették meg, odáig nem hatottak. A sok nyomor, inség és szenvedés után, olykor a sír széléről, a halál torkából feltámadt, ismét felemelkedett Izrael, új életre ébredett.

Ezért, habár ismét megnehezült az idők viharos járása Izrael felett, hiszen még mindnyájan az oroszországi véres események szomorú hatása alatt állunk, testvéreink ártatlanul kiontott vére kiált felénk a cár birodalmából. Hol „jaj annak, aki él, jaj annak, aki hal,” hol közel 6 millió zsidó szenved már hosszú idő óta elnyomatást. Jóllehet egyelőre tehetetlenek vagyunk, nincs megfelelő erőnk, hogy szembeszálljunk a vérlázító brutalitással és a védekezés hiányában csak tiltakozó szavunkat hangoztathatjuk a kegyetlenség ellen, de erős a bizodalunk, hogy eljövend az idő, beteljesedik az ige, megerősödik Izrael hitben, megerősödik hatalomban.

Miskolc.

Deutsch Adolf.

Aszóroh betévész.

A Chanuka-lángok kedves lobogását Tévész tizedikének böjtös hangulata váltotta fel. A Makkabeusok dicső hadjáratait, az idő folyásában, a hónapok sorrendjében Tévész hónap gyászos emlékei követik.

Kiszlév történetéből tudjuk, hogy az Egyisten tanaiért, a vallásáért és szabadságáért rettenthetetlenül küzdő Izraelt a szíriai hatalom nem tudta megdönteni, a szent templomot megtámadó görög szellemnek csúfos kudarccal kell visszavonulnia. Tévész eseményei pedig arra tanítanak, hogy a mámoros, elbizakodott, Istentől elfordult Judea, erkölcsileg és testileg megromolva a babylóni uralom anyagi számításának áldozatává lett.

A babylóni és szíriai hódítások közt lényeges különbség van. Az utóbbi a szellemi téren akart hódítani Törekvéseinek végcéljával nyíltan lépett fel, először is a zsidó szellemi élet központját, a Thórát, a jeruzsálemi szent templomot akarta kiirtani, eltörölni. — Nyílt támadásuk ellen a Chasmonaeusok védekeztek és így támadtak a kiszlévi dicsőséges napok.

Babylón nem lépett fel nyíltan, eredeti céljával. — A fegyvereire büszke Babylón ellentétben a későbbi görög törekvéssel, úgy járt el, mint ötszáz esztendővel azután a római hatalom. Anyagilag akart hódítani. Róma is erre törekedett. Csakhogy óvatos is volt. Színlelt jó barátsággal hódította magához a zsidó előkelőket és lassankint beléjük csepegtette, ők pedig tovább terjesztették azt a szellemet, mely végre is Babylón, illetve Róma anyagi diadalához, Judea elfoglalásához vezetett.

Csak akkor, mikor Nebukadnezár Tévész hó tizedikén Jeruzsálem kőfalait ostromolni kezdte, csak akkor látta Izrael népe azt a veszélyt, mely Babylón felől fenyegette. Csak akkor, mikor Róma Judeat római provinciának jelentette ki, csak ekkor látták, hogy Róma jelentéktelennek látszó szellemi hódításai előkészítették annak anyagi diadalát, hogy az a szellemi hódítás, mely nyíltan nem látszott veszedelmesnek

Jeruzsálem kőfalainak megostromlásával egyenértékű. — De mikor ezt észrevették már késő volt.

A történelem kerekének gyors forgását hirtelen megállítani, az események sebes árját feltartóztatni nem lehetett. Babilón is, Róma is csak ezután, Jeruzsálem elfoglalása után lépett fel nyílt támadással a szellemi téren is és száműzni akart minden zsidó jelleget, érzést és szót egyaránt...

... A kiszlévi diadalokat a tévészi gyászos események emlékei követik az esztendő sorrendjében.

Kiszlév és Tévész ellentétes történetéből nekünk, utódoknak le kell vonnunk a kellő tanulságot. Tévész történetében az a sokat mondó és igen fontos tanulság áll előttünk, hogy a zsidóság azon ellenségei, kik nyíltan törnek ellenünk, mint a kiszlévi görög támadók, nem oly veszedelmesek, mint azok, kik lappangva, ügyes fogásokkal, mézes-mázos szavakkal és ígérésekkel, mérges nyelvükre cukrot hintve, lebzselnek körülöttünk és akarnak behálózni. Azoktól óvakodjunk leginkább, kik római módra elrejtik törekvésük végcélját, látszólag nem ártnak, sőt meg is simogatnak néha. De persze e simogatással csak azt kutatják, hogy a talaj eléggé jó, illetve eléggé romlott-e már, hogy a nyílt támadás megtörténhessék.

Ezek a zsidóság legveszedesebb ellenségei, ezek ellen kell minden erőnkkel védekeznünk, ezeket kell magunktól távol tartanunk. Csak így gátolhatjuk meg, hogy a Kiszléveket újabb Téveszek ne kövessék.

Jechiel József.

Egyház és iskola.

Múlt cikkemben (I. 1. sz.) kifejtettem, hogy a hitközség és iskola egymást támogató, egymást kiegészítő tényező. A hitközség fentartja az iskolát és az iskola neveli a hitközséget. Elemi tudást, a világi tantárgyak ismeretét adhatja bármily jellegű iskola, ámde vallásos érzületet, e hitközségi élet iránti érdeklődést, a hitközségi intézmények iránti áldozatkészséget csak a felekezeti iskola adhatja, nyújthatja. Sajnos, hogy az utolsó évtizedben iskoláink nemhogy szaporodtak volna, hanem csökkentek. Jól tudom azt, hogy az iskola feloszlásának nem mindig az indolencia az oka, de azt is tudom és be is bizonyíthatom, hogy nem is mindig a szegénység. — Ahol 20—25 hitközségi tag lakik, ahol 20—25 tanköteles gyermek van, ott már megélhet az iskola, a tanító. Mert ha nincs ott iskola, úgy az árendás, a bérlő, nevelőt fogad és fizet 3—400 koronát; a boltos, a suszter, a szabó, a földműves, a házaló együttesen fogadnak tanítót és fizetnek szintén 3—400 koronát, meg élmezést lakást, fehérneműmosást stb. Ámde se a bérlő, se a többi hitközségi tagok nem kapnak rendes, okleveles tanítót, a nevelés-oktatás sem olyan, amilyennek lennie kellene. Egyesült erővel, kis áldozatkészséggel nyithatnak nyilvános iskolát és az 1893: 26. t.-c. értelmében állami segélyben is részesülhetnek. És ha így minden hitközségi tag csak 25—30 koronával járul évenként az iskola fentartásához, prosperálhat az iskola.

Azt is jól tudom, hogy egy ilyen kis hitközségnek a terhe igen nagy, mert rabbist, saktert és egyháziit is kell fentartani. Mondjuk egy 25—30 „balbatim“ hitközségi tagokból álló hitközség miként fedezhesse azt a temérdek kultusz költséget? Erre az a feleletem: ha telik a többire, minthogy telnie kell, teljék az iskolára is. Mert hiába lesz rabbija, saktere annak a hitközségnek, ha nincs iskolája, úgy idővel rabbira, sakterre sem lesz szüksége; elzúllik ott a vallásos és hitélet. De meg luxus számba is megy némely kis hitközségnek a gazdálkodása. Ismerek olyan Heócsaba, Sajószentpéter kaliberű hitközségeket, amelyek rabbist, chasent, saktert és egyháziit tartanak az iskola mellett. Természetes, hogy ily hitközség kultuszadója igen nagy és amellet eme hitközségi alkalmazottak közül egy sem élhet meg. Európa más államainak zsidó hitközségei sokkalta praktikusabbak. Rabbist, tanítót és előimádkozót egy személyben van egyesítve és ha az előimádkozó sakter, úgy a rabbi mindenesetre tanító és hitk. jegyző és az előimádkozó sakter és egyházi. Nem mondja azt senki, hogy az a sakter-egyházi seperje ki a templomot és súrolja meg a gyergyatartókat, azt elvégzi

egy cseléd havi 2—3 forint fizetésért. Gyűlésre egybehívni a kóhelt és a snodergeldet meg hitk. adót beszédni nem oly funkció, amely depadálná a különben tisztességes és becsületes tisztviselőt, ahogy semmiféle becsületes munka nem megalázó. Minden rabbinak ilyen kisebb hitközségben van elegendő ideje, hogy napi 5—6 órán át taníthasson. És minden tanítónak van elég ideje, hogy 5—6 órai napi tanítás mellett a rabbi teendőket is végezhesse. Azt fogják erre mondani: honnan vegyünk ezeket a rabbi-tanítókat és tanító-rabbikat: feleletem erre az, hogy nagyon sok tanító van most, akik rabbik lehetnek „bechol keviczós jiszruel.“ De ha nem volna elegendő, neveljünk ilyeneket. A jesivák ne állják útját annak, hogy a talmudtanulók a 4 polgári osztályt elsajátítsák. A tanítói képesítést is megszerezheti akár a zsidó képezdében, vagy magán úton, külön-külön vizsgát tévén minden osztályból. Amellett a talmud studiumnak is élhet. Nem egy tanítót ismerek, aki kitűnő talmudista és hebreista. De bármiként is áll a dolog, a hitközségnek semmi körülmények közt sem szabad iskoláját feladni, mert annak a hitközségnek nincsen létjogosultsága, amelynek nincs iskolája.

Jól tudom azt is, hogy hitközségeink nem egyhamar fogják utánozni a német hitközségeket ebbeli ténykedéseikben. Nálunk a rabbi dignitós, a ki szellemi vezetője az egész hitközség hitéletének. A tanító pedig még igen sok hitközségben még most is csak túrt személy, a mennyiben a törvény kényszeríti a szülőket, hogy gyermekeiket 6—12 éves korukig mindennapi és 12—15 éves korukig ismétlőiskolába járassák. Ámde idővel rájönnek a kisebb hitközségek arra a meggyőződésre, hogy a pap-tanító okos racionális intézmény. Az előimádkozó, metsző és egyházi funkciók is szépen elférnek egy gyékényen — egy személyben. Csak rá kell lépni egyszer a reform, még pedig az üdvös reform terére. Nagyobb hitközségek természetesen, hogy másként rendezhetik be ügyeiket. Ott amugyis több tanító kell és a rabbinak is más a feladata ott, minthogy az iskolásgyermekeket tanítsa.

A jesivák is évről-évre fogynak. Míg a hatvanas, hetvenes években még százával keresték fel ifjaink Ungvár, Nagy-Mihály, S.-A.-Ujhely, Gálszécs, H.-Mád, Csaba, Putnok, Torna stb. hitközségei jesiváit, addig már ma alig van 5—10 tanulója egy-egy ily jesivának. Gondoskodni kellene tehát arról is, hogy minden iskola mellett jól szervezett talmudthóra legyen. A megváltozott viszonyok elterelik ifjainkat a jesiváktól, mivel a gazdag emberek már most nem keresnek bocher leányaiak számára, a mely talmudista vők hitközségeink balbatimainak színe-javát képezték. A bocher maga oly individuum volt, kiből minden kilt: kereskedő, gazdálkodó, bankdirektor, regále-bérlő és ha minden terve dugába dőlt: rabbi. Hány ilyen elszegényedett kereskedőből lett elsőrangú rabbi a múlt században, akik gaónérec számba mentek!

Az iskolák mellett szervezendő talmudthorák volnának hivatva a megfogyatkozott jesivákat részben pótolni. Megjegyzem, nehogy félreértésre szolgáltatassak okot, hogy én csak eszmét vetek fel. Tegyük azt fontolóra a hivatott tényezők és győzzön a jobb.

Kúti Zsigmond, Debrecen.

Mosé Chajim Luzzatto.

1707—1747.

Írta: Deutsch D. rabbi.

Mosé Chajim Luzzatto egy istenkegyelméből való igazi lángész! Minden ízében poéta, akit a szív érzeményei vezérelnek. Poéta, akihez az élet vásári zaja föl nem ér, de aki meghódol minden előtt, ami költészet, minden előtt, ami álmokképekből van összeszóve. Poéta, akinek számára a mostoha valóság csak nyomorúságot, számkivetést és anathémát hord méhében, de aki édes gyermekként otthonosan érzi magát a képzelet birodalmának szövevényes útjain.

Ilyen értelemben vett poéták a mai korban vajmi kevesen vannak. A huszadik század költője az íróasztalánál kirúgja ugyan néha a széket maga alól és több vagy kevesebb rátermettséggel üli meg a pegazust, hogy ideig-óráig nyargalásson rajta, publikumának gyönyörűségére és önönma-

gának hasznára, de leszállva egyszer a szárnyas állatról, éppen úgy tapossa az aszfaltot, éppen úgy gázolja a mindennapi életnek mocsarát, mint a múzsa által homlokon nem esőkolt prózái halandó. Luzzattonak a múzsa az élet hű kísérője volt kora gyermekségétől élete végeig. Ez a viszony azonban nem ártott a formáknak és ő mindvégig ura maradt a külső csínnek is. Hiszen tagadhatatlan, hogy Luzzatto előtt nem igen akadt zsidó lantos, aki olyan játszi könnyedséggel, olyan gazdag színpompával, olyan mesteri virtuozitással kezelt volna nyelvet és anyagot mint ő, és e tulajdonságok a legnagyobb bámolatra ragadnak bennünket. De ami őt első sorban rokonszenvenessé teszi előttünk, az mégsem stílusbeli intelligenciájában, rendkívül kifejlődött formaérzékében s a gondolatok mesés redakciójában keresendő, hanem a tulajdonképpeni költészet, a legfőnségesebb eszmények iránt táplált határtalan odaadása és önfeláldozó ragaszkodása.

Az ő korában a levegő még telítve volt „Sabbatai Zewi” zseniális szédelgéseivel. Az igazi zsidóság ugyan már rég pálcát tört e rendkívüli ál-messias fölötte és fennmaradt követői is teljesen leváltak a régi törzsről, a „Donmäh“-k szektájává zsugorodva össze, de az általa felkavart por még nem ülepedett le egészen és a szívekben és az elmékben még egyre kóválygott a messiási kor mielőbbi megvalósításának eszméje.

A kabbála fénykorát élte és Izráelnek nem egy lelkes fiát borították el a misticizmus tovaterjedő hullámgyűrűi.

Főleg az ifjúság volt az, amely szomjúhozó előszeretettel merült a kabbála mélyébe, kincseket remélve a felszínre hozni és amit leltek — az legnagyobbbrészt értéktelen kavicsnak bizonyult.

De a törekvés őszintesége előtt meg kell hajolnunk!

A törekvés becsületes, önzetlen és főnséges volt. Izráel már évszázadok óta nyögte a népek durva önkényeit, a türelmetlen felekezetek kíméletlen üldözéseit és amikor már a legmagasabbra csaptak az autodalék lángnyelvei, amikor már végkép kihúzták alóluk a realitás talaját, csodálható-e vajjon, ha álmokképekbe kapaszkodtak, csodálható-e vajjon, ha oda menekültek, ahol nincs nyomorúság, nincs halálrettegés, nincs tömeggyilkolás, de van béke, van gondolat szabadság, van életbiztonság — a képzelet otthonába?

A legkíméletlenebb szorongatások következtében, amikor az exiliumban már minden talpalatnyi föld parázsszá változott nyomukban, nem esoda, ha a nagy megváltási órát, ha a messiási korszakot siettetni és mesterségesen előidézni akarták, szent betűk összetételeivel, a szellemek hatalmával.

És nem az egyéni bátorság híja tartotta vissza ezeket a rajongókat attól, hogy fegyveres erővel szálljanak síkra reményeik megvalósításáért; hiszen az önfeláldozás készsége sohasem hiányzott Izraelben, hanem a vérontástól való iszonyat, kapcsolatosan ama rendületlen hittel, hogy a Mindenható harcizaj nélkül fogja megváltani népét, mint ahogy az irás mondja „lo bechajil v'lo bekoách ki imberuchi omár hasém Zebaot”; másodsorban pedig az a körülmény, hogy teljesen elszigetelve egymástól és szétszórtan élve, nagyobb tömegek összeverődése lehetetlen volt.

De ami a valóságban képtelenség, az természetes lehet a képzeletben, amit a logika vissza utasít, azt igazolja a költészetre hajló kedélyállapot, amely benépesíti az erdők magányát szellemekkel, amely a kietlen sivatagban a lelkek tanúját látja, amely a levegő és az éther mérhetetlen kiterjedését földöntúli lények otthonának tekinti.

Főnséges költészet, nagyszerű poézis a kabbála!

Nem útszéli költészet, a mely Grätchenek és Laurákért áradoz; nem költészet, mint aminőt a görögök műveltek, amely durva érzékiséget, vagy helyesebben érzéki durvaságokat isteni attributumokkal ruház fel, hanem költészet, amelynek végcélja egy nagyrahivatott, de legázolt, porig alázott, végig korbácsolt népet vigasztalni, kárpótolni, megváltani! Költészet, amelynek célja szellemeket idézni, lelkeket idévezíteni, világokat alkotni, a korhadó és rothadt társadalom összeomló romjain újat, egészségeset, eszményit fölépíteni, fegyver nélkül, vérontás nélkül, mellőzve az erőszakot, az anyagi segítséget, egyedül Isten szent nevében, Isten szent nevének erejével.

Ilyen célok ápolását tűzte ki a misteriumok kultusza, ilyen célok megvalósítása lebegett e kultusz előharcosainak szemei előtt. Mose Chajim Luzzatto is egyike volt a kabbála

leghívatottabb mestereinek; zseniálitása és költői lelkülete járultak hozzá, hogy oly csodálatos könnyedséggel hatolt be e hétpecsétes tudomány rejtekeibe.

De minél mélyebbre hágott, annál kevesebb világosság szűrődött be utána a külvilágból, úgy, hogy néha egészen körülvette a homály, a szürkület és egy ilyen homályos pillanatban támadt neki az a bogara, hogy a lélekvándorlás alapján Rabbi Simon ben Jochai lelke lakozik benne; egyesek szerint egy időben még a saját messiási küldetésében is hitt. Kimondhatatlanul kellett azonban bűnhődnie e botlásáért. 20 éves korában ugyanis megírta a második Sohar, „Sohar Tinjana”, hogy milyen alkotás volt ez, az szinte elképzelhetetlen. Nyelv, szellem, forma és fordulatok csaldóságig hűen a Soharhoz, Rabbi Simon ben Jochai e kolossális művéhez, amely valamikor a chassideusok második bibliája volt.

És ez a körülmény zavarta meg egy időre a szegény Luzzatto fejét. Beleszédült önalkotásának bámolatába. Megbűnhődte ezt a vétkét egész életén át. Az excommunicációk csak úgy röpködtek feléje. Az erélyes Mose Chaggés rabbi és Ezechiél Katzenellenbogen Hamburg-Altona és Wandsbeck rabbija kíméletlenül üldözték őt a rettenetes „cheremmel”, melyhez később a velencei rabbinátus is hozzájárult.

Mestereink e kíméletlen szigorát nem vehetjük rossz néven. Őket már pusztá említése a kabbálának is idegessé tette, mert még elég élénk emlékezetükben éltek Sabbatai Zewi és utódainak végzetes pusztításai a zsidóságban.

Bármennyire fájjaljuk is az oly rokonszenves Luzzatto kemény sorsát, mégis szerencsének kell tartanunk, hogy higgadt férfiak voltak az akkori Izrael szellemi vezérei; férfiak, kik a való élettel is számoltak és akiket a józanság megóvott e titokzatos poézis árjának sodrától; szerencse, — mondjuk — mert a költészet nem ismer határt, a képzelet birodalma végtelen...

Mose Chaim Luzzatto született Paduában 1707-ben. Mint jómódú zsidó szülők gyermeke, igen gondos nevelésben részesült. A héber mellett a latin nyelvet is sikerült alaposan elsajátítania. Mestere a nemes gondolkozású Bassan Jesaja rabbi volt, aki fiatal tanítványát a kabbálába is beávtatta. Luzzatto rendkívüli tehetsége már gyermekkorában mutatkozott. 17-ik életévében megírta első drámai művét: „Samson és a Philisteusok”. 19 éves korában „Thilim” egy remek utánzatakép 150 zoltárt írt, mely alkotás arra a kijelentésre ragadta a fiatal szerzőt, hogy a messiási időben ezek Dávid zoltárait ki fogják szorítani a használatból. Ek-kortájt írta meg „Migdol Oz” című négyfelvonásos drámáját is. 20 éves korában pedig elkészült a fentemlített „Zohar Tinjaná”-val és miután Chaggés és a velencei rabbiság anathemával sújtották, nem volt többé maradása Paduában és Amsterdamba költözött, ahol nagyon szívélyesen fogadták, kiváltképpen Mose di Gavis házában, ahol a vendéglátó fia, Jakob tanítványává és barátjává szegődött.

Jakob di Gavis esküvője alkalmára Luzzatto még egy gyönyörű drámát írt, melynek címe: „Lajsorim T'hila.”

Műveinek méltatásába és bővebb ismertetésébe jelenleg nem bocsátkozhatunk, úgyis nagyon hosszúra nyúlt az eredetileg rövidre tervezett életrajz. Itt csak azt jegyezzük meg, hogy Luzzatto művei a világirodalomban is elsőrendű helyet foglalnak el.

1774-ben Palestinába ment, de ugyanaz a tragikus sors érte utól, mint a középkor legnagyobb költőjét, Juda Halévit, még ugyanazon évben, Ijar hó 26. napján befejezte földi pályafutását. Porait Tiberiásban helyezték örök nyugalomra.

Mutatványul itt adjuk Luzzattonak egyik legjobb versét:

Levél Di Gavishoz.

Irta: M. Ch. Luzzatto.

Előkeritem rozsdamari t lantom,
A mely hevert a zugban valahol,
S miként paraszt, ki ügyetlen kezével
A tüzkövből szikrákat csihol,
A hurokon úgy átsikamlak én,
Hogy megszülessen egy-egy költemény...

A verselésnek az volna a célja,
Hogy, mit leírni prózán nem lehet:
A hónapokig visszafojtott érzés
Egy költeményben nyerjen életet.
A képzetem — mesélje hát e nóta —
Minő világot alkotott azóta . . .

— De hogyha vesszük — gyakorlatlan újjal
Minek pendítsek én most húrokat?
A tehetetlenségnek átka sorvaszt
S az égi tűz is mindjobban lohad . . .
És a múzsa? — rég nem láttam, kedves
Tudja kő! nem én, hogy merre repdes . . .

Hijába hát nem rontanám a tollat
S nem írnék néked mostan levelet,
Ha sürgetőleg választ nem kívánna
Mi tőled jött — a furcsa izenet:
Hogy átok lép majd hírnevem helyébe,
Ha nem állok a vádagnak elébe.

Nos, ilyen ócska rágalmakkal szemben,
Tölem ne várd a védelem szavát.
S ne lent a sárban, hanem a magasban
Nevem keressed, egykor jó barát!
Ha fellobog majd szilaj, ifjú lánggal
A Génius egy fényes csillagával . . .

A héberből ford. D. D.

A vihar.

Zsidó jargonban írta: Rosenfeld Morris.

Magyarba átültette: Zollner Albert.

Pokoli vihar dühöng a tengeren,
Boszúm kitöltöm, líhegi szüntelen.
De min?! Hah! De hiszen ott mén egy hajó,
Rajta! Űzőbe veszem, nincs kegyelem.

Recseg az árbocz, feszül a vitorla,
Hajlik a hajó, hol jobbra, hol balra;
Most siklik a halálos örvény fölött,
Küzdve, csatázva élet-halál között.

Most lebukik, most meg-megáll,
Előre mén, majd meghátrál,
Most a habok játéktárgya,
Víz elnyeli, majd kihányja.

Zúg a tenger, száll a hullám,
Fől és forr a szörnyű mélység,
Förtelmes torkát kitátva,
Vért és életet kívánva.

Jajveszéklés, sírás-rívás,
Halálfélelmes aggódás:
Irgalmazz óh Istenünk!
Benned bizunk, légy velünk.

A gyermek sír, anyja jajgat,
Bűnbánóan imádkoznak,
Térdre hullva könyörögnek:
Istenünk, segíts meg minket.

Csak amott a hajó-farban,
Űl két ember oly nyugodtan,
Néma ajkuk meg nem mozdul,
Egy arcizmuk meg nem rándul.

Bömböl a vihar, nyargal a hullám,
Végítéletet tart a pokoli orkán,
Sistereg a kémény, dohog a kazán,
Ott ül a „Kettő“ mozdulatlan, némán.

Tomboló vihar pokoli dühének,
Egykedvűen a szemébe néznek,
Épúgy a halálnak, mintha volnának
Szülöttei lázas éj rémsírjának.

Kik vagytok, mondjátok, ti jó emberek?!
Kik nyugodni tudtok rémek közepett,
Jajszótok nincsen, könnyetek sem csordul,
Ha halál harangja fületekbe kondul?

Hát a sír szült-e csakugyan bennetek,
S nincs sem szüle, nő, sem gyermeketek,
S nincs, ki szeretve reátok gondol,
Ölő karok nem várnak-e otthon?!

És a szülőföld, az a kedves tanya,
Nem vár-e epedve, ha jöttök haza,
Hogy az életet úgy semmibe sem véve,
Megadással néztek a halál elébe?

S nincsen-é Isten, kihez imádkoznátok,
Mikor halál-veszély nehezül reátok,
Sem haza, sem nép, kihez tartoznátok,
Sem ház, sem szentély, sem oltárotok?!

Ásít a mélység, csapkod a hab,
Ropog a gerenda, török a pad,
Bömböl a tenger, üvölt a szél,
„Kettő“ közül egyik ime beszél:

Nem a temető a mi szülő anyánk,
Nem rémes éjszaka ringató dajkánk.
Egy jó angyal adta életünket,
Szeretet s szerelemmel nevelt minket.

Drága édes anyánk ölő karja
Szoritott szívéhez s fűröszött csókba,
Jóságos atya becézgetett minket,
Viruló arcunkra örömmel tekintett.

Házunk is volt, de haj, azt feldúlta
A felbujtott gyilkos rablók tömege,
Mely szeretteinket lemészárolta,
S minket, mint ebet, világgá kergette.

S hazánk? Oh, a mi hazánk hirneves ország,
Virágozik ott nyomor, inség és rabság,
S a kereszténység nagyobb dicsőségére,
Kergetik a zsidót a világ szélébe.

Mi meg szegény, orosz zsidók vagyunk,
Se öröm, se remény, se egy jó barátunk.
Tovább? Halld meg hát világ, Oroszthonba
Kerget vissza a szabad Amerika!

Honnan menekültünk, oda üznek vissza,
Zaklatott zsidónak hol léssen hát nyugta?!
Pénzünk nincsen, mi sors vár ott reánk?
Az étellel, világgal mi leszámolánk.

Sírva imádkoztok?! Van rá ok elég,
Ti boldogok vagytok, s lehettek is még.
Békés hajlékban gyengéd szívek várnak,
Vesztett ebként nem üznek világnak.

Mi árvák vagyunk, mint fáról hullt levél,
Szívünkben már egy szikra remény sem él.
Az egész nagy világ kegyetlen, mostoha,
Tülről sem vár senki, megyünk, de hát hova?!

Hadd zúgjon, böggjön, hadd forrjon, hadd följön
A viharzó tenger hadd tépjen, hadd törjön
Két szegény zsidó égő kinok közül
E hullámsírban megpihen, üdvözül.

Tartalomjegyzék:

Szerkesztőségi felhívás. — A szövetkezetek és a zsidóság. Irta: Dr. Sugár Ignác. — Izrael erősödése. Irta: Deutsch Adolf. — Aszóroh betévész. Irta: Jechiel József. — Egyház és iskola. Irta: Kuti Zsigmond. — Móse Chajuin Luzatto. Irta: Deutsch Dávid. — Vihar. (Költemény.) Rosenfeld Morristól. Fordította: Zollner Albert. — A t. előfizetőkhez. Hírek. — Hitközségi ügykezelés. Irta: Burger D. József. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Heti naptár:

Szombat: Tévész 16-ik napja. Szidra: Vájchi. Haftora: Vájkrövu jemé Dovid Iomusz.

Vasárnap:	Tévész 16.	Szerda:	Tévész 19.
Hétfő:	" 17.	Csütörtök:	" 20.
Kedd:	" 18.	Péntek:	" 21.

A t. előfizetőkhez.

Lapunk mutatványszámának megjelenése után a lap szervezési munkálatai a t. közönség rendkívüli érdeklődése folytán annyira felszaporodtak, hogy ez által a múlt heti szám sajtó alá rendezése teljesen lehetetlenné vált.

Tisztelettel kérjük ennél fogva a t. előfizetők elnézését annál inkább, mert a mutatványszám kiadása rendkívüli költségeket okozott és a t. előfizetőket a múlt heti számért némileg kárpótolta.

Most, hogy a kezdet nehézségein már túl estünk, lapunk már rendszeren fog megjelenni.

Tisztelettel
a szerkesztőség.

HIREK.

Budapest. „A magyar zsidó ifjak egyesülete“ december 23-án Chanuka-estélyt tartott, amelynek keretében felavatták az egyesület kebelében fennálló „Mensa Academica“ díszterlegét.

Az ünnepet az egyesület tiszteletbeli elnöke: Dr. Leitner Adolf országgyűlési képviselő nyitotta meg tartalmas, zsidó eszméktől áthatott beszéddel. Az estély fénypontja Dr. Schächter Miksa egyetemi magántanár serlegavató beszéde

volt. Kiindulva a serlegbe vésett egyesületi jelszóból „מִכְבֵּי“ az ifjúságot a makkabeusok erényeinek követésére, eszméinek hirdetésére és megvalósítására buzdította.

Ezen alkalommal felhívjuk olvasóink, s különösen az egyetemre törekvő ifjúság figyelmét ezen egyesületre. Az egyesület célja a zsidó tudománynak és irodalomnak művelése; e végből önképző kurzusokat, kéthetenként pedig nyilvános felolvasásokat rendez, amelyeken a zsidó irodalom és tudomány legavatottabb művelői vesznek részt. A most küszöbön levő egyetemi félévben Dr. Agai Adolf író, Dr. Pap Dávid, Dr. Bacher Vilmos, Dr. Wellesz Gyula n.-bittsei rabbi és Dr. Kis Arnold fognak felolvasást tartani. Adar 7-én Rasi emlékére fog az egyesület nagyobb szabású ünnepet rendezni.

Az egyesület továbbá mensát (közös étkezőt) tart fenn, ahol a tagok olcsó díjért, szigorúan rituális és egészséges ebédet és vacsorát kaphatnak. A szegényebb sorsú egyetemi hallgatók pedig a mensa-alapból teljesen díjtalanul, vagy kedvezményes díjért vehetnek részt a mensában. Rendes tag minden középiskolát végzett ifjú lehet, aki évi 4 kor. díjat fizet. Pártoló tag évi 5 kor. díjat fizet. Az egyesület helyiségei VII., Dob-útca 20. szám alatt vannak, ahol a tagoknak könyvtár s olvasó-terem áll rendelkezésre.

§. Pozsony. A helybeli „Ahavath Zion“ egylet december 30-án este a chanuka-ünnep alkalmából nagyszabású Makkabeus-ünnepélyt rendezett a „Bellevue“ dísztermében. A gazdag tartalmú program annál nagyobb vonzerőt gyakorolt a közönségre, mert az ünnepély jövedelme a szerencsétlen orosz zsidók segélyezésére volt szánva. A rendkívül nagyszámú közönség által látogatott ünnepély fénypontjait Káhn Lipót dr. és neje Káhn Szidónia úrnő ünnepi beszédei képezték. Nagy tetszést aratott még Dömény Lajos dr. magasszárnyalású beszédével, Bogyanszki színművész élvezetes szavalataival és Eiser M. szép hegedűjátékával. Az ünnepély szép erkölcsi és anyagi sikeréért Bettelheim Sámuel egyleti elnököt illeti az érdem oroslánrésze. A közönség körében általános feltűnést keltett, hogy noha Friedmann Lipót rabbi ülnök, mint a távollévő főrabbi helyettese a rabbiiskola növendékeit az iskola fekete tábláján a fennálló tilalomra figyelmeztette, mely szerint a növendékeknek a zionista mozgalmon résztvenni nem szabad, a növendékeknek egy tekintélyes része mégis testületileg jelent meg az ünnepélyen Friedmann Mór, Hoffmann Jakab és Schönfeld Viktor vezetése alatt és hogy a vezetők egyike a rabbinövendékek nevében lelkes üdvözlő és köszönőbeszédet intézett Káhn dr.-hoz.

Pozsony. Iskoláink városszerte ismert jótévedője Wiener Izrael fáradhatatlan buzgalmanak az idén is sikerült az orth. izr. leány- és fiúiskola 100 szegény tanulóját téli ruhával és cipővel ellátni. A chanuka-ünnepélylyel egybekötött ruhakiosztás Kohn Vilmos iskolaigazgató ünnepi beszédével kezdődött, utána pedig Nasz Dávid hitk. előjáró Wiener Izraelnek a hitközség elismerését és köszönetét tolmácsolta. Ezután Wiener Lajos egy okmányt nyújtott át a hitközség képviselőjének, mely szerint Wiener Izrael fennálló 3000 koronás ruhakiosztási alapítványát 4000 koronára kiegészítette. Miután még két gyermek az ősz jótévedőnek a szegény tanulóknak köszönetét kifejezte, a szép ünnepély a chanuka-gyertyák meggyújtása után a „Moausz Zur“ elénekülésével véget ért.

Pozsony. Hitközségünkben két év óta egy egyesület áll fenn, melynek tagjai zsidó tudománnyal bíró kereskedők és iparosok, hetenként szombaton és vasárnap szabad idejüket a közös talmudtanulásnak szentelik. Valóban lélekemelő látvány, hogy az egylet tagjai mily komolysággal „tanulnak“. Az előadások nagy látogatottságnak örvendeznek, ami főképpen Rubinstein Lipót jeles talmudista élvezetes előadásának köszönhető. Múlt vasárnap este a שבת tractatum szijum-ünnepélyét tartotta az egylet. A hagyományos módon társasvacsorával egybekötött ünnepélyen az egylet 75–80 tagján kívül Neumann D. rabbi-helyettes, Friedmann L. rabbi-ülnök és több talmudista is jelent meg. Az izletes vacsorát elmésnél elmésőbb biblia- és talmudmagyarázatok fűszerezték, ami a megjelenteket éjfélután 2 óráig a legkellemesebb szórakozásban együtt tartotta. Az egylet alapításáért Schächter A. és Löwinsohn S. tagokat igaz elismerés illeti.

Miskolc. Súlyos csapás érte a helybeli Chevra-Kadisa köztiszteletben álló elnökét Schwarc Hermant. Neje szül. Róth Fáni 48 évi boldog házasság után f. hó 5-én néhány

napi szenvedés után 68 éves korában meghalt. A f. hó 7-én végbement temetés alkalmával megható módon nyilatkozott még a város közönségének igaz részvéte az évtizedek óta a jótékony és felekezeti közügyek terén önzetlenül működő mélyen sujtott férj irányában. A kiváló tulajdonságokkal megáldott jámborlelkű matronának óriási közönség — felekezeti külömbiség nélkül — adta meg a végtisztességet. *Spira Salamon dr.* megható szavakkal ecsetelte a nagy veszteséget, mely nemcsak a gyászbaborult férjet és családját, hanem közvetve a jótékony ügyét is érte, mert a boldogult mindig erős támasza és buzdítója volt férjének a jótékony művelésében. ה.ב.ג.ד.ה.

Miskolc. *Kellner Adolf*, a helybeli Silbiger Ármin Testvére cég üzletvezetője f. hó 14-én tartja esküvőjét a Kazinczy-utcai templomban *Bornstein Emma* kisasszonynyal, *Bornstein Soma* kereskedő leányával.

Tiszabeő. A helybeli izr. anyahitközség december 28-án tartott közgyűlésén hitk. elnökké: *Fischbein Sámuel*, alelnökké: *Goldman Béla* választott meg.

Érsekujvár. Az orth. izr. hitközség f. hó 1-én ejtette meg az általános választásokat a tagok élénk érdeklődése mellett. Megválasztott: *Reichfeld Sámuel* elnökké, *Lichtenstern Jakab* alelnökké, *Schwarc Henrik* pénztárossá, *Bernfeld Ede* és *Steiner Miksa* előjárókká, képviselőtagokká pedig: *Braun Dániel*, *Kohn Lázár*, *Herc Eliás*, *Groszman Jónás*, *Seidl Ignác*, *Frommer Izidor*, *Reichenfeld József* és *Spitzer Lipót*.

Verebély. Az itteni izr. hitközség folyó hó 1-én tartott közgyűlésén elnökül *Pollák Zsigmondot* választotta nagy többséggel.

Heves. Nagy veszteség érte a hevesi izr. hitközséget. *Blau Henrik dr.*, hitközségi és iskolaszéki elnök, ki e tisztségeket 20 éven át a legnagyobb kötelességtudással viselte, december 25-én meghalt. — Harminckilenc évi orvosi működésével kivívta magának egyaránt a szegények és gazdagok elismerését és tiszteletét, mert különbséget nem ismerve, igaz emberbaráti szellemen működött. December 27-én kísértük örök nyugalomra az izr. templom udvarából. — A temetésnél jelen volt Heves város apraja-nagyja és messze vidékről is számos tisztelője. A hitközség részéről *Elfer Jakab* főrabbi búcsúztatta szívrehatóan, a város részéről pedig — melynek tisztí főorvosa volt — *Maczky Emil* főjegyző méltatta az elhunyt érdemeit. — A „*Hevesi Izr. Leányegylet*,” mely 6 év óta buzgólkodik a jótékony terén, az idei téli idő beálltával újból szép tanújelét adta humánus ténykedésének, amennyiben az izr. iskola szegény tanulói között 200 korona értékű ruhát osztott ki. Az egylet felvirágzása körül nagy érdemeket szereztek *Spitzer Irénke* elnök és *Wahl Adolf dr.* titkár.

Ungvár. A helybeli orthodox izr. hitközségben hónapok óta dúlt viszály folyó év elején véget ért. A régi képviselőtestület, melynek még múlt év áprilisban lejárt a mandátuma, de az akkor megválasztott új képviselőtestület a hitközség kormányzásában eddig megakadályozta, január 1-én a békejobbot nyújtotta az új képviselőtestületnek. — Ennek folytán megválasztottak: *Mermelstein L.* első, *Kaufmann M.* második és *Gellisz M.* harmadik előjárónak. — A viszály kiszámíthatatlan erkölcsi és anyagi kárt okozott a hitközségnek, de életet adott egy maradandó jónak is, ez pedig az izr. leányiskola, mely a folyó tanév elején az első és második osztályllyal megnyitott.

Nagyszombat. Az itteni status-quo izr. hitközség folyó hó 1-én tartotta a tisztújításokat. A visszalépett *Messzinger Ármin* hitközségi elnök helyett, ki e tisztséget 15 éven át viselte, *Diamant Samu* választott meg. — Alelnök lett *Fischer Adolf*, pénztáros *Klein Ödön*, ellenőr *Weisz Adolf*; előjárósági tagok: *Koppel Ignác*, *Preelmayer Ignác* és *Neurath Mór*. Az összes választások egyhangúlag történtek.

Gyöngyös. Az izraelita anyahitközség ujonnan megválasztott képviselőtestülete december 27-én *Kálmán Ignác dr.-t* választotta egyhangúlag hitközségi elnökké.

Debrecen. Az elmúlt szombaton *Danzig Samu dr.* — *Krausz Vilmos* főrabbi leendő veje — a hitközségi előjáróság felkérésére a nagy templomban vendégszónoklatot tartott. A fiatal rabbi beszéde dús tartalmával, zamatos ma-

gyarságával és szép hasonlataival igen nagy hatást gyakorolt a tágas templomot zsúfolásig megtöltött hallgatóságra. A beszéd után a hitközség előjárósága és számos hallgató üdvözölte a vendégszónokot.

Debrecen. Az „*Ivria*” ifjusági társaság a múlt héten tartotta rendes felolvasó gyűlését, melyen *Krausz József* vallástanár a zsidó és görög szellem küzdelméről tartott felolvasást.

Budapest. Munkában és jótékonyágban gazdag földi pályafutását végezte be szombaton *Bródy Zsigmond* főrendiházi tag, a „*Neues Pester Journal*” főszerkesztője és tulajdonosa. Nagy részvétet keltett a gyász hír mindenütt, ahol ezt az ernyedetlen munkásságú, igazán nemesszívú és ideális gondolkodású embert ismerték. A kiváló jótékonyágáról hírneves férfiú *miskolci* tisztos polgári szülőktől származott. Temetése folyó hó 8-án ment végbe nagy és impozáns részvét mellett. A végtisztességadásra zsúfolásig megtelt a halottasház minden zúga előkelő gyászoló közönséggel, melynek soraiban ott volt csaknem az egész hirlapírói kar, az irodalmi és tudományos világ sok kiválósága, számos politikus és a közélet sok kitünősége. Testületileg jelentek meg a pesti izr. hitközség, valamint a pesti Chevra-Kadisa előjárósági és a hitközség jótékony intézeteinek vezetőségei. A megboldogult — a még életében gyakorolt jótékonyágához híven — végrendeletileg is 820 ezer koronát hagyományozott jótékony célokra és pedig a pesti izr. hitközségnek egy női pavillonkórház felállítására 400 ezer, „a Bródy Adél” gyermekkórház alapjának gyarapítására 360 ezer és a „Magyar Hirlapírók Nyugdíjintézete” javára 60 ezer koronát.

Bécs. Az itteni spanyol-portugál izr. hitközség magyar születésű főkántora, *Bauer Jakab* f. hó 6-án, szombaton ülte meg 25 évi működésének jubileumát. Az ünnepeltet egy a hitközség előjárósági tagjaiból álló küldöttség kísérte a feldíszített templomba, ahol egy alkalmi énekkel fogadtattott. A jubiláns ezután a Thórához szólított és a „*chacham*” (főrabbi) által egy ünnepi beszéddel kitüntettetett, melyben a főkántor rendkívüli ügybuzgalmát és szigorúan vallásos életmódját méltatta. Este az előjáróság bankettet rendezett, amelyen a hitközség előjárósága teljes számban megjelent. Ott voltak továbbá *Schmiedl dr.* főrabbi, *Feuchtwang dr.* rabbi és számosan az ünnepelt főkántor tisztelői és kártársai közül, kik neki értékes ajándékokkal kedveskedtek. A bankett folyamán felolvastattak a távoli országokból is érkezett üdvözlőtáviratok.

London. Múlt hó 24-én tartott meg az itteni „*great-sinagógá*”-ban a 13-ik katonai chanuka-ünnepély, amelyen 43 tiszt és 262 katona jelen volt. Az ünnepélyen az angol hadsereg majdnem minden ezrede volt képviselve. A főtiszt karból megjelentek *Sir Thurner Alfred* és *Sir Laurir J.* vezérőrnagyok, *Smith Taylor* tábori-püspök és még többen. A *Boruch-Habó* eléneklése és a *maariv-ima* elvégzése után a „*Moaz-Zur*” himnus énekeltetett. Ezután egy ima következett, melyben az angol zsidók hálát mondtak Istennek, hogy ők nem laknak Oroszországban. Az ünnepély az új tábori lelkész *Rev. Adler Michael* ünnepi szónoklatával véget ért.

Felhívjuk t. olvasóink szíves figyelmét a Stamberger Markusz-féle könyvkereskedő cég hirdetésére.

Hitközségi ügykezelés.

— A hitközségi adminisztráció összes ágait ismertető közlemények. —

2 Irja: **Burger D. József** hitközségi jegyző **Debrecen.**

A beérkezett adatokból első sorban is statisztikai táblázatot állítottam össze annak konstatálása végett, hogy az adatokat beszolgáltató hitközségek az adó teherviselés skálájának mily fokán állanak és hogy szükségletük hány százalékát fedezik egyenes kultusz adóból? A hitközségeket az általuk alkalmazott adókulcs magasságának sorrendjében illesztettem be a statisztikai táblázatba. Az egyes hitközségek adókulcsát pedig (kvóta) úgy kerestem ki, hogy az illető hitközség adóösszegét elosztottam ugyanazon hitközség adózó tagjainak számával. Együttal kitüntettem a táblázatban azt is,

hogy mindegyik hitközségben hány az adófizető tag, mennyi az adó maximuma és minimuma, hány évre, mily kulcs szerint vetik ki és milyen részletekben fizetik az adót? Továbbá, mennyi az évi szükséglet, mennyi az adókievetés

összege és hány százaléka a szükségletnek fedeztetik egyenes kultuszadóval?

A hitközségek 1900. évi adózási viszonyait ismertető statisztikai táblázat a következő:

Sorszám	A hitközség székhelye	Adófizető tagok száma	Adókulcs		Minim.		Maxim.		Évi szükséglet		Adókievetés összege		Hány % fedeztetik adóval	Milyen kulcs szerint vetik ki az adót?	Hány évre?	Milyen részletekben fizetik az adót?	Van-e gabella?
			kor.	f.	kor.	f.	kor.	f.	kor.	f.	kor.	f.					
1	Éger (Cseh orsz.)	130	94	—	14	—	240	—	13700	—	12240	—	89.3	10 osztály sz.	1	1/4 évi	igen
2	Potsdam	140	92	86	4	—	470	—	18000	—	15600	—	86.6	áll. adó után	1	" "	nem
3	Zombor	190	46	78	24	—	600	—	31000	—	16488	—	53.1	becslés szerint	1	havi	"
4	N.-Becskerek	340	70	58	8	40	500	—	34000	—	24000	—	70.5	" "	1	1/4 évi	igen
5	Graz	304	70	14	24	—	400	—	32858	—	21324	—	64.8	kvóta-rendszer	1	" "	nem
6	Pécs	441	60	—	18	—	432	—	64000	—	26206	—	40.9	" "	1	" "	igen
7	Pilsen	655	57	38	8	—	600	—	70156	—	37586	—	53.5	becslés szerint	1	" "	"
8	Troppau	242	56	—	6	—	320	—	23528	—	13560	—	57.6	kvóta-rendszer	1	" "	nem
9	Olmütz	450	55	56	11	—	352	—	37500	—	25000	—	66.6	" "	1	1/2 évi	"
10	Zágráb	510	55	44	12	—	696	—	40000	—	25500	—	63.7	titkos szavazás	1	1/4 évi	"
11	Szolnok	331	54	30	4	—	420	—	27294	—	17970	—	65.9	becslés	1	havi	igen
12	Drezda	600	54	—	5	—	1000	—	62000	—	36400	—	58.7	állami adó után	1	1/2 évi	nem
13	Bécs	14500	52	—	20	—	12000	—	1600000	—	720000	—	45.0	becslés	3	egyszerre	"
14	M.-Sziget	26	50	—	8	—	450	—	9000	—	1300	—	14.4	"	1	1/4 évi	igen
15	Szombathely	451	49	46	4	—	504	—	32500	—	22400	—	68.9	"	1	"	"
16	N.-Kanizsa	568	49	30	8	—	1300	—	100000	—	28000	—	28.0	"	1	"	"
17	Fiume	250	48	—	12	—	360	—	12000	—	8000	—	66.6	osztályok sz.	1	"	nem
18	Temesvár	445	45	78	12	—	360	—	38646	—	20376	—	52.5	becslés	3	havi	"
19	Jungbunzlau	150	45	22	8	—	200	—	6800	—	6000	—	88.2	"	1	1/4 évi	"
20	Baja	412	42	—	4	—	450	—	63280	—	17600	—	29.8	"	1	"	igen
21	H.-M.-Vásárhely	348	40	—	6	—	360	—	25200	—	14000	—	56.0	"	1	"	nem
22	Nyiregyháza	267	40	—	6	—	300	—	36000	—	10608	—	27.7	"	1	havi	igen
23	Mainz	1000	40	—	—	—	—	—	66000	—	48000	—	72.7	állami adó után	1	—	nem
24	Linz	290	38	96	10	—	400	—	22000	—	11260	—	51.1	kvóta rendszer	1	1/4 évi	"
25	Versec	210	38	10	6	—	240	—	16000	—	8000	—	50.0	becslés	1	havi	"
26	Debrecen	725	37	80	8	—	480	—	66880	—	27498	—	41.0	"	1	1/4 évi	igen
27	Kecskemét	352	37	56	4	—	198	—	16785	—	13222	—	78.7	"	1	"	"
28	Nikelsburg	194	37	40	4	—	172	—	20000	—	7200	—	36.0	kvóta rendszer	1	"	"
29	S.-A.-Ujhely	280	36	72	7	20	204	—	32800	—	10280	—	31.3	becslés	1	havi	"
30	Holleschau	200	36	—	6	—	192	—	12000	—	7200	—	60.0	kvóta rendszer	1	1/4 évi	"
31	Veszprém	345	36	—	4	—	—	—	24596	—	12072	—	49.0	becslés	1	"	"
32	N.-Károly	180	35	52	6	—	200	—	20000	—	6394	—	31.9	"	1	havi	"
33	Komárom	336	35	—	5	04	138	72	20000	—	11800	—	59.0	3 bizottság	1	"	"
34	Győr	470	34	04	9	48	316	—	54000	—	16000	—	29.6	kvóta-rendszer	1	1/2 évi	igen
35	Nyitra	430	34	—	8	—	412	—	40000	—	15000	—	37.5	becslés	1	1/4 "	"
36	Szentes	248	33	88	4	—	400	—	14400	—	8400	—	58.3	"	1	"	"
37	Boroszló	5000	33	34	6	—	—	—	243972	—	199962	—	81.9	állami adó	1	"	"
38	Arad	958	30	28	6	—	400	—	66599	44	29000	—	43.5	becslés	1	"	"
39	Pápa	440	30	—	4	—	320	—	52000	—	13200	—	25.4	"	1	1/2 "	"
40	Prága	2800	30	—	2	—	500	—	80000	—	60000	—	75.0	"	1	egyszerre	nem
41	Budapest	12886	30	—	6	—	2000	—	1001992	—	386430	—	38.5	"	3	1/2 évi	igen
42	Szeged	1292	29	50	8	—	400	—	70000	—	35032	—	47.4	"	1	1/4 "	"
43	Ujvidék	368	29	48	4	—	160	—	29216	—	10852	—	56.4	"	1	"	"
44	Brünn	1280	28	52	9	—	432	—	60000	—	36756	—	61.2	kvóta-rendszer	1	1/2 "	nem
45	Miskolc	959	25	28	8	—	200	—	128000	—	24248	—	18.9	becslés	1	1/4 "	igen
46	Gyöngyös	270	24	44	4	80	180	—	30000	—	6600	—	22.0	"	1	havi	"
47	Buda	700	24	40	12	—	300	—	52000	—	17200	—	33.0	"	3	"	"
48	Eperjes (congr.)	147	24	—	4	—	120	—	10346	—	2500	—	24.3	"	1	1/4 évi	"
49	B.-Gyarmat	265	22	50	4	—	120	—	24000	—	5960	—	16.5	"	1	"	"
50	Kolozsvár (orth.)	321	18	32	12	—	48	—	36000	—	5880	—	16.3	"	1	havi	"
51	Trencsén	235	17	02	4	—	200	—	12000	—	6000	—	50.0	"	3	1/4 évi	"
52	Losonc	250	16	—	4	—	50	—	29800	—	4040	—	20.4	"	1	"	"
53	Tarnov	540	14	—	4	—	100	—	48000	—	7600	—	15.8	"	1	egyszerre	"
54	Gy.-Fehérvár	155	11	58	4	—	30	—	18010	—	1784	—	09.0	"	1	1/4 évi	"

Ezen egyes hitközségek 1900. évig fenállott adózási rendszerét érdekesen jellemző és a hitközségi adókievetés műhelyébe mély bepillantást engedő statisztikai kimutatásból kitűnik, hogy a hitközségek túlnyomólag 1 évre vetik ki az adót; 3 évre csupán a bécsi, temesvári pesti, budai és trencsényi hitközségeknél szól az adókievetés.

Az adólerovás tekintetében pedig túlnyomólag a 1/4 évi részlet van meghonosítva. Havi részletekben a zombori, szolnoki, temesvári, nyiregyházi, verseci, sátoralja-ujhelyi, nagykárolyi, komáromi, gyöngyösi, budai és kolozsvári; 1/2 évi

részletekben: olmützi, drezdai, brünni, győri, pápai, pesti; egész évi részletekben: bécsi, prágai és tarnovi hitközségek szedik az adót.

Az adószedés módjára vonatkozólag érdekes az aradi és szegedi, továbbá a nyiregyházi és zombori hitközségek intézkedése. Előbbi két hitközségben a városi adóhivatal szedi be a kultuszadót, a nyiregyházi és zombori hitközségekben pedig a felek a hitközségi irodában tartoznak a kultuszadót havi részletekben befizetni.

(Folytatása következik.)

Szerkesztői üzenetek.

Lapunk t. külmunkatársai és tudósítói szíves figyelmébe ajánljuk, hogy lapunk cikkek részére mindenkor szerdán reggel, tudósítások részére pedig csütörtök reggel záratik le. Kérjük emélfogva a heti számba szánt kéziratokat megfelelő időben postára adni. Alkalmához kötött homilétikai cikkek beküldését kérjük mindenkor már az előző héten jelezni.

K. F. B. Nézetét teljesen osztjuk, azonban a felmerült esetből kifolyólag nem tartjuk célszerűnek a kérdés feszegetését, mert tudvalevőleg már történt utalás az emberbaráti tekintetre, amire a viszonyok ez idő szerint kedveznek. Alkalmadtán szóvá tesszük kéziratának megfelelő felhasználásával. A másik kérdésben nincsen nézeteltérés.

F. I. V. Beosztásához hozzájárulunk és várjuk a várandókat.

L. V. K. Derék dolog. Szívesen fogadjuk a folytatást. A kért információ levélel adjuk meg. Üdvözlét.

D. D. G-y. Nagyon természetes, hogy várjuk.

Dr. N. F. Z-a. Köszönjük szíves sorait és b. ígérését.

R. A. T-a. Nem közölhető.

F. F. N. A mutatványszám kiadása alkalmával annyi nehézséggel kellett küzdenünk, hogy már előre számítottunk jóakaróink szíves elnézésére egyes hiányokért. Lassanként minden a rendes kerékvágásban fog menni.

Sz. L. és R. R. M-s. K. K. T-n. Köszönet a jóleső figyelemért!

TELEFON 239. SZ.

TELEFON 239. SZ.

STAMBERGER MÁRKUS

KÖNYV-, PAPIRKERESKEDÉSE ÉS KÖNYVNYOMDÁJA
MISKOLC, KIRÁLY-UTCA 48. SZÁM.

Ajánlom nagy raktáramat gazdasági és kereskedelmi jegyzőkönyvekben, valamint- író és rajzszerkesztésben.

Mindenemű nyomtatványok csinos és izléses kiállításban, jutányos árak mellett készíttetnek.

Dísan felszerelt raktár izr. rituális cikkekben. Imakönyvek elefántcsont-, bőr- és díszkötésben, magyar, német vagy héber fordításban.

Valódi svájci-selyem és legfinomabb gyapju taliszok, valamint hozzávaló arany és ezüst-paszomány.

Megrendelések pontosan eszközöltetnek, nagyobb rendelmények bérmentve küldetnek, meg nem felelő árú visszavetjük és az összeg visszatérítjük.

Teljes tisztelettel:

STAMBERGER MÁRKUS,
Miskolc, Király-utca 48. sz.

Elegáns úri ruhák

— mérték után megrendelhetők —

Kálmán Mór férfi szabónál

Miskolcz, Széchenyi-útca 64. sz.

Eredeti angol és hazai szövetekből

— mérsékelt árban. —

Kívánatra garanciát vállalok **וְאֵין נֶלְכָּו** nélküli varrásért.

PICK JAKAB

bútorgyáros

MISKOLCON.

Ajánlja gazdagon felszerelt bútorraktárát pontos kiszolgálással, olcsó árak mellett.

NAGY RAKTÁR: menyasszonyi kiházasításra szükséges berendezésben, háló-, ebédlő- és úri szobákból.

TELJES BERENDEZÉSEK: szállodák, kaszinók, klubok, egyletek, kávéházak részére. ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

NAGY RAKTÁR: szalon- és futószőnyegekben, valamint függönyök és piperebútorokban ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Perzsa szőnyegek nagy raktára. ➡

Csak azon készítményeim valódiak, melyek az itt látható védjeggyel vannak ellátva

Karánsebesi Rácz Jenő

„Arany szarvas”-hoz címzett gyógyszerertárában

Miskolczon

kaphatók a 1889. év óta közkeveltségnek örvendő alant elősorolt saját készítményei:

1. **Iris virág arozkenőcs.** Számos hölgy áldja jó hatását — szeplő és májfolt ellen, arc- és kézörnek selyem puhaságot ad — teljesen ártalmatlan szer, az arcot a redőktől késő korig megóvjá, egy tégely ára 1 kor. — Hozzá **Iris balzsam szappan** 1 db ára 70 fill. — Hozzá **Vénus arozpor** fehér, rózsá és krém színekben 1 kis doboz 90 fill., nagy 1 kor. 60 fill.

2. **Pyrethro Salicyl szájj-essentia** néhány cseppel egyszer szájjöblögő vízbe, kellemes szájjt kölcsönöz, a fogak romlását gátolja és a fogínyt erősíti, — 1 kis üveg 70 fillér, 1 nagy üveg 1 korona 20 fillér. — Hozzá **(Pyrethro) növény fogpor**, mely a fogakat desinficiálja és fehérre takarítja. — Oly esetekben, hol ezen szájjszereimet nem használtuk és fogfájás van, ajánlatik a kitűnő hatású **(Pyrethro) svelozi fogosepp.** 1 üveg ára 50 fillér.

3. **Hajerősítő (balzsam) essentia.** Dr. Hebra híres bécsi egyetemi tanár előírása szerint készítve, a hajhullást és fejbőr korpásodást meggátolja, valamint egyéb fejbőr betegségtől megóv és kellemes illatánál fogva szívesen alkalmaztatik. 1 üveg ára 1 korona 20 fillér.

Ugy az elősorolt, mint egyéb készítményeimhez utasítás mellékelve van; kívánatra részletes árjegyzék utasításokkal megküldetik. Csak azon készítmények valódiak, melyek fenti védjeggyel vannak ellátva.

A drága külföldi hasonszereket úgy mélyen, mint minőségileg — és olcsóságukkal felülmúlják; úgy, hogy általános házi szerek gyanánt legjobban alkalmazhatók.

Főraktár: Budapest TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerertára.

Czél szerűség kedvéért 2 koronán aluli megrendeléseknél, kéretik a szer árán kívül postai portóköltés fedezésére még 6 fillért a megrendeléssel egyidejűleg beküldeni.

4. **K. Rácz Jenő** keleti „Balzsam bajuszpedrője” soha meg nem keményedő és meg nem avasodó, zsirmentes balzsamokból készítve, igen kellemes illatu, minden bajuszhinhez alkalmazható. 1 kis doboz ára 30 fillér, 1 nagy doboz 50 fillér.

5. **Cannabin** (tyukszem balzsam), biztos hatású és legkényelmesebben alkalmazható szer a tyukszemek és bőrkeményedések és sőtörögök kiirtására. 1 üveg ára 70 fillér.

Forgalomban van és közmelegkedéssel használják: a

Lábizzadás ellen Salicyl Dermassant-port. 1 doboz ára 1 K.

8. **Ráh** (ráhatka ellen) Naphthol kenőcs. 1 kis tégely 1 kor. nagy 3 korona. — Hozzá Naphthol szappan 1 darab 1 kor

Migrain, főtájás, nátha ellen bedörzsölő és szagoló szer. — Jaszmin aether 1 üveg 80 fillér.

Köszvény ellen folyadék Tengeri köszvényolaj, 1 üveg ára 1 K

Fagyás ellen Északi Dr. Kepes fagykenőcs. 1 tégely 1 kor.

Hajfestésre Orientin 2 üveg 3 kor. Világos színre 1 üveg 2 kor

Zsidónak késsel tilos a borotválkozás!

A borotvakést teljesen helyettesíti a világhírű
„RASOL“! késnélküli borotválópor!

Mófehér! Teljesen szagtalan! Semmit nem éget!

Ára 1 kgr. (30-szori borotválkozáshoz) helyben Kor. 2.40.
Vidékre Kor. 3.— előleges beküldése mellett küldetik.
(Utánvétellel 20 fillérrel drágább.)

Egyedüli készítő: „Rasol“ Vegyipar Vállalat
Budapest, VI. Váci-körút 55.

**Kapható minden drogeriában!
Ismételadóknak megfelelő engedmény!**

STANDARD ÉLETBIZTOSÍTÓ-TÁRSASÁG

Alapított Edindurgban, Angolhon. Alapított
1825. Magyarországi fiók: 1825.

Budapest, V., Kossuth Lajos-utca 4. sz. (Standard-palota.)

Évi bevétel több mint	83.600.000 korona
Kiutalt nyereményrészek	170.000.000 „
Vagyon több mint	266.000.000 „
Halálesetek folytán kifizetve több mint	550.000.000 „

A „STANDARD“ kötvényeinek nevezetesebb előnyei:

Kétségtelen biztonság. — Alacson díjak. — Szabad világgötvények. — Kötvények érvénybentartása díjzetések elmulasztásánál. — Tőkésítés és előre megállapított visszaváltási érték. — Megtámadhatatlanság. — Feltétlen fizetés öngyilkosság esetében egyévi fennállás után. — Szabad háború-biztosítás népfelkelők részére. **Díjtáblázatok kívánatra küldetnek.**

Főigynökség Miskolcon: Kossuth-utca 1. szám.

ALAPÍTTATOTT 1874-BEN.

EDELSZTEIN HERMAN

sírkőraktára és kőfaragó üzlete

MISKOLC.

Iroda és főüzlet
ZSOLCAI-KAPU 16.

Kőfaragótelep és raktár
ZSOLCAI-KAPU 34.

גראשטיין-לאנדער

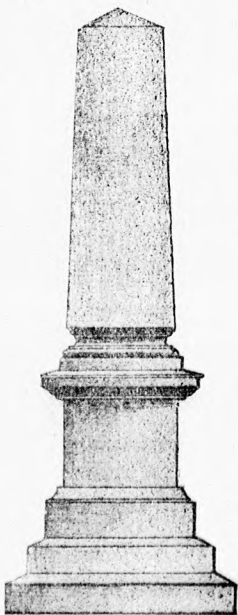
A legjobb bevásárlási forrás
síremlékekre, mindenféle bel-
és külföldi márvány és gránit
fajokból, úgyszintén természet-
kövekből.

Sírkertések kő-
és vasrácsoszáttal.

Kiváló szép munka.

Óriási nagy raktár.

Feltűnő olcsó gyári árak.

Arany- és ezüstneműek, ékszerek

és zsebórák a legdúsabb választékban

ROSE DEZSŐ ékszerésznél

— Debrecen, Piac-utca 55. szám. —

(Hungária kávéház mellett.)

Legremekebb kivitel.

Legolcsóbb árszabás.

Szolíd kiszolgálás.

**Dr. Egri Miksa
szanatóriuma és
vízgyógyintézete
Miskolcon.**

Bejáró és bennlakó
betegek részére.
Kényelmes szobák;
vízgyógyeljárások;
szénsavas fürdők
(nauheimi kúra);
szárazhőlég készülék

villan gyógymódok. — Állandó orvosi felügyelet.
Kitűnő, igen olcsó ellátás. Kívánatra prospektus.
Kívánatra rituális élelmezés, a tőzsomszédságban
evő Chevra-Kadisa kórház kitűnő konyhájából

Első miskolci
ruggyanta-bélyegzőgyár

ROTH S. MISKOLC,
Széchenyi-utca 80. sz. (Rác-palota)

Készít mindennemű ruggyanta- és réz-
bélyegzőket, összerakható kézi-nyomdákat,
plomba fogókat stb. a legizlésebb kivitel-
ben, a legolcsóbb árak mellett.

Rendelések 6 óra alatt eszközöltetnek.

Hivatkozva e hirdetésre,
10% engedmény.

Telephon 132.

Telephon 132

ROSENBERG GYULA
női divat, vászon, kelengye és szőnyegárúháza
Miskolcon és Ungvárt.

Szabott ár! — Készízetés mellett 5% engedmény!

Teljes menyasszonyi kelengyék, angol és francia
ruha-**Lyoni selymek.** Futó és szalon szó-
kelmék, nyegegyegek, függönyök,
ágy- és asztalterítők, paplanok és matracok gyári raktára.

Kizárólagos főraktára a „WEIN KÁROLY és TÁRSAI“
szepességi vászon és terítékek gyártmányainak